

III. Japonský jazyk I

Check test

- Jaké výrazy původem z japonštiny lze najít (běžně pozorovat) v češtině? Uveďte alespoň 5 příkladů.
- Jaké místní názvy nebo názvy firem, značek apod. japonského původu znáte? Uveďte alespoň 10 příkladů.

1. Japonština - základní údaje

- Lokalizace: Japonsko (99 %) + diaspora
 - U.S.A. (664 000)
 - Brazílie (429 000)
 - Guam (3 000)
 - Asie (Čína, Taiwan, Jižní Korea, Filipíny, Singapur)
 - Jinde (Austrálie, Kanada, Mexiko, Peru, Chile...)
- Počet mluvčích: cca 123 500 000
 - Pořadí v žebříčku jazyků co do počtu rodilých mluvčích: ____ (celkem ____)
- Počet lidí studujících japonštinu jako cizí jazyk: cca 3,79 mil. ([údaj](#) za rok 2021)
 - Zdroj: The Japan Foundation ([link](#))
- Pozice v žebříčku jazyků podle obtížnosti ([FSI](#)): kategorie ____

2. Stručný historický vývoj japonštiny

- Standardní kategorizace vývojových fází:
 - I. Prehistorická japonština cca do 6. stol. n. l.
 - bez japonských písemných dokladů
 - II. Stará japonština 592–764
 - nejstarší psané texty, vlivy čínštiny

- III. Pozdní stará japonština 794–1192
 - formování písemných stylů, zpracovávání čínských vlivů
- IV. Střední japonština 1192–1603
 - od pol. 16. stol. vlivy západních jazyků
- V. Předmoderní japonština 1603–1868
 - částečný vliv nizozemštiny, diverzifikace jazykových center
- VI. Moderní japonština po r. 1868
 - vlivy dalších západních jazyků, snaha o sjednocování psané a mluvené formy

3. Různé teorie o (genetickém) původu japonštiny

- Jazyková rodina: Japonické jazyky
- Hypotézy stavěné na vlivu 2 výrazných migračních vln – „substrát“ + „adstrát“
 - Hypotéza I: Tzv. „severní“ cesta – altajské jazyky
 - Hypotéza II: Tzv. „jižní“ cesta – austronéské, polynéské jazyky
- **Závěr:** Japonština je/není příbuzná s čínštinou; je/není příbuzná s jazykem ainu; příbuznost japonštiny s korejštinou je _____; příbuznost s rjúkjúskými jazyky je _____.

4. Poznámka ke standardizaci japonštiny

- Přelom 19. a 20. stol. – tvorba konceptů *kokugo* 国語 ()
a *hjó džungo* 標準語 ()
- Revize písemného systému
- Instituce: Národní ústav pro japonský jazyk a lingvistiku ([NINJAL](#)), Agentura pro kulturní záležitosti (tzv. *Bunkačó*).

5. Fonologická charakteristika standardní moderní japonštiny

A	I	U	E	O
KA / GA	KI / GI	KU / GU	KE / GE	KO / GO
SA / ZA	ŠI / DŽI	SU / ZU	SE / ZE	SO / ZO
TA / DA	ČI	CU	TE / DE	TO / DO
NA	NI	NU	NE	NO
HA / BA / PA	HI / BI / PI	FU / BU / PU	HE / BE / PE	HO / BO / PO
MA	MI	MU	ME	MO
JA		JU		JO
RA	RI	RU	RE	RO
WA				

- Specifika hlásek:

- Samohláska /u/ nezaokrouhlená, /i/ a /u/ prochází častou devokalizací
- Souhlásky /f/, /w/ a /r/ artikulačně odlišné od českého /f/, /v/ a /r/
- Palatalizace souhlásek před /i/ a /j/
- Srovnání s korejštinou: _____

- Fonologie

- Krátká slabika = móra (rytmická jednotka o délce jedné krátké slabiky)
- Převaha otevřených slabik – /CV/
- Palatalizované slabiky – /C^jV/
- Tzv. „specifické fonémy“ – mají hodnotu jedné móry
 - Dloužení samohlásek/slabik
 - *obasan* ('teta') vs. *obásan* ('babička')
 - *saba* ('makrela') vs. *sábá* ('server')
 - *kita* ('oblékl si') vs. *kíta* ('slyšel')
 - Zdvojení souhlásek
 - *kita* ('přišel') vs. *kitta* ('odsekl')
 - *saka* ('svah') vs. *sakka* ('autor')
 - Moraická (slabičná) nazála /N/ – tvorba uzavřených slabik
 - *genin* ('nízko postavený') vs. *gen'in* ('příčina')

6. Slovní přízvuk – **video**

- Demarkační funkce vs. distinktivní funkce
- Japonština: tónový přízvuk, distinktivní funkce jen u cca 14 % homonym

7. Shrnutí: Dokážu to?

- Dokážu charakterizovat pozici japonštiny v kontextu jazyků světa?
- Dokážu charakterizovat japonštinu z hlediska genetického?
- Dokážu situovat moderní japonštinu v kontextu historickém a institucionálním?
- Dokážu identifikovat hlásky, jež jsou v japonštině odlišné od odpovídajících hlásek českých?
- Dokážu charakterizovat japonštinu z hlediska fonologického, pokud jde o slabiky?
- Dokážu charakterizovat japonský slovní přízvuk a srovnat v tomto ohledu japonštinu s čínštinou či evropskými jazyky?

Doporučená literatura

- Irwin, Mark; Zisk, Matthew. *Japanese Linguistics*. Tokyo: Asakura Publishing, 2019. [link](#)
- Hasegawa, Yoko. *Japanese – A Linguistic Introduction*. Cambridge University Press, 2014. [link](#)
- Shibatani, Masayoshi. *The Languages of Japan*. Cambridge University Press, 1990. [link](#)

Otázky k přednášce č. IV

- Shrňte svůj pohled na obecné (laické) představy o japonském jazyku v našem (českém, slovenském) prostředí. Tj. jak se na japonštinu obecně Češi/Slováci dívají? „Japonština je...“
- Jaké představy o japonštině jste před začátkem kurzu měl/a vy osobně?
- Poslechněte si nahrávky s ukázkami jednotlivých tří jazyků ([zde](#)). Myslíte, že byste dokázali japonštinu poznat?